

TAULA D'EMERGÈNCIA CLIMÀTICA

Informe de la sessió del 3 d'octubre de 2019.



ÀMBIT: **SOBIRANIA ALIMENTÀRIA**

Referents: **Gemma Tarafa**, regidora de Salut, Envel·liment i Cures
Álvaro Porro, comissionat d'Economia Social
Carles Ariza, cap del Servei d'Avaluació i Mètodes d'Intervenció de
l'Agència de Salut Pública

SITUACIÓ ACTUAL

Els experts coincideixen a dir que una dieta sana (al dia 500 gr de fruites i verdures, 500 gr d'hortalisses i verdures) ocupa un paper fonamental en la reducció dels índexs d'obesitat i dels riscos de malalties greus en l'edat adulta. No obstant això, s'està donant una tendència negativa, especialment en els nens. Segons l'Enquesta de Salut de Catalunya (ESCA), el 35,3% de la població catalana té sobrepès, que afecta més els homes (43,2%) que les dones (27,3%) i el 14,6% té obesitat. A Barcelona la prevalença d'obesitat en nens de 3-4 anys era del 10,2% l'any 2016 (10,5% pels nens i 9,9% per les nenes) (Projecte POIBIN, Agència de Salut Pública de Barcelona). Per aquesta raó és imprescindible tenir accés a una alimentació suficient i apropiada amb hàbits saludables.

En els darrers anys s'ha reduït el consum d'aliments considerats bàsics, sobretot la llet o el pa i en menor mesura fruites i hortalisses. Les llegums, aliment bàsic en la dieta mediterrània, va representar gairebé el mateix que el sucre. D'altra banda ha augmentat el consum de pastisseria i xocolates, plats preparats i cerveses, tots ells productes processats. També han augmentat els productes fora de temporada i provinents de l'estranger, com alvocats o pinyes.

A l'hora de fer la despesa, la compra de productes frescos el 50% es realitza a supermercats i el 21% a mercats municipals i/o de pagès. A més, si ens fixem en la compra de productes envasats, el 80% es fa en supermercats seguit d'un 6,8% en hipermercats. Per tant, si segueix la tendència dels últims anys en l'augment de la compra de productes tant frescos com envasats als supermercats, la distribució tradicional de mercat o botiga, normalment amb producte fresc i de proximitat, pot arribar a ser insignificant.

D'altra banda, l'economia de mercat ha debilitat la capacitat de producció local d'aliments i ha creat una dependència innecessària i poc recomanable als productes d'origen forà. A Barcelona es consumeix unes 1.050.000 tones d'aliments anuals, és a dir, uns 650 kg per habitant, però només disposa de 6,5 ha de sòl agrícola i 5.286 ha si considerem tota l'àrea metropolitana de Barcelona. Això significa que molts dels productes que es consumeixen són produïts en comarques properes (entre el 10% i el 15%), en altres comunitats autònomes (entre el 40% i el 60%) i en altres països (entre el 25% i el 50%).

La desvinculació territorial de la producció juntament amb la forta dependència dels combustibles fòssils i la possibilitat d'un esgotament pròxim, l'accentuació del canvi climàtic i les seves conseqüències, entre d'altres, porten a la necessitat d'un canvi. La dependència

actual de recursos és tant forta que fa difícil plantejar-se com es podria mantenir l'activitat d'un territori en situacions d'escassetat severes.

El consum energètic i les emissions derivades a causa de la importació o la producció intensiva s'han de tenir en compte alhora d'alimentar-nos però també el malbaratament i el consum de certs aliments com la carn, que genera una petjada ecològica elevada ja que es necessita molts recursos per produir-los. Per tant, un consum responsable –producte fresc i de temporada, poc envasat i processat, amb poca carn i de proximitat i a poder ser ecològic– aportaria millores en la salut i l'economia de la població i en el medi ambient del territori.



I QUÈ EN DIU EL PLA CLIMA?

El pla Clima estableix com a un dels objectius estratègics pel 2030:

- Triplicar les hortalisses fresques amb origen en la província de Barcelona
- Presència substantiva de productes de proximitat a tots els mercats municipals
- Incorporar criteris socials i ambientals en el 80% de la contractació pública
- Fer el pas cap a una dieta més saludable i baixa en carboni

REPTES MÉS RELLEVANTS

El canvi climàtic ens portarà com a reptes més rellevants en temes de sobirania alimentària:

- Promoure aliments locals facilitant la viabilitat econòmica i social de la pagesia i el comerç de proximitat generant un millor equilibri territorial i un model alimentari més sostenible
- Millorar l'accessibilitat d'aliments sans, justos i sostenibles, especialment a la població en situació de vulnerabilitat.
- Promoure dietes més saludables i baixes en emissions a la nostra societat: més productes frescos de proximitat, més fruita i verdura, menys ultraprocessats, menys consum de carn, més producte ecològic
- Promoure l'agricultura agroecològica a Barcelona

ACTUACIONS CLAU

- **FACILITAR LA DISTRIBUCIÓ I COMERCIALIZACIÓ DE PRODUCTES DE PROXIMITAT I SOSTENIBLES A MERCATS MUNICIPALS I MERCARBARNA**
- **PROMOURE UNA DIETA MÉS SALUDABLE I BAIXA EN CARBONI A ESCOLES I MENJADORS MUNICIPALS.**
- **RECOLZAR I PROMOURE L'AGRICULTURA URBANA I EL TEXTIL AGROECOLÒGIC DE LA CIUTAT AIXÍ COM UN CENTRE DE REFERENCIA A LA CIUTAT**
- **PROMOURE LA CANDIDATURA DE BARCELONA PER LA CAPITALITAT MUNDIAL DE L'ALIMENTACIÓ SOSTENIBLE AL 2021**

CORRESPONSABILITAT

- AJUNTAMENT DE BARCELONA
- CONSORCI D'EDUCACIÓ DE BARCELONA
- MERCABARNA
- INSTITUT DE MERCATS
- AGENCIA DE SALUT
- PEMB
- UNIÓ DE PAGESOS
- XARXA DE CONSUM SOLIDARI, SLOW FOOD , I ALTRES ENTITATS DE ESPAI PARTICIPAT (FER LLISTA MÉS AMPLIA)
- AMB, GENERALITAT, DIPUTACIÓ
- FUNDACIÓ DIETA MEDITERRÀNIA

APORTACIONS A LA SESSIÓ DEL 3 D'OCTUBRE

REPTES MÉS RELLEVANTS REVISATS

El canvi climàtic ens portarà com a reptes més rellevants en temes de sobirania alimentària:

- Disminuir la contribució del sistema alimentari al canvi climàtic
- Promoure aliments locals facilitant la viabilitat econòmica i social de la pagesia i el comerç de proximitat generant un millor equilibri territorial i un model alimentari més sostenible
- Millorar l'accessibilitat (física i econòmica) d'aliments sans, justos i sostenibles, especialment a la població en situació de vulnerabilitat
- Dietes més saludables i baixes en emissions a la nostra societat: més productes frescos de proximitat, més fruita i verdura, menys ultraprocessats, menys consum de carn, més producte ecològic, menys envasos
- Promoure l'agricultura agroecològica a Barcelona

ACTUACIONS CLAU REVISADES

1. Facilitar la distribució i comercialització de productes de proximitat i sostenibles a Mercats Municipals i Mercarbarna

COM

- Generar espais de consum de proximitat (cooperatives, mercats de pagès, grups de consum, etc.) i establir quina relació podrien tenir amb equipaments municipals. Enfortir la vessant comunitària i la vessant pedagògica.
- Promoure la compra responsable en els comerços (.ex, que es pugui demanar als comerços productes no plastificats, a granel, que es pugui anar a comprar amb el tàper).
- Generar llocs de treball de proveïment alimentari (paradistes...).

QUI

- Treballar amb les cadenes de distribució, cadenes d'alimentació. Supermercats i comerços

2. Promoure una dieta saludable i baixa en carboni a escoles i menjadors

COM

Principals propostes

- Fer campanyes sobre dietes més saludables i sostenibles dirigides a la població en general i també sobre malbaratament alimentari
- Garantir opcions vegetarianes i veganes als menjadors municipals.
- Promoure i donar eines a nivell cultural per facilitar la transició cap a un alimentació més saludable i sostenible.
- Fomentar la contractació responsable en grans esdeveniments (congressos, festes ...) en temes alimentaris.

Altres propostes

- Fer recerca en desigualtats en l'accés a l'alimentació saludable, anàlisi de fluxos d'aliments i el benefici socioambiental de la transició nutricional
- Fer l'alimentació saludable i baixa en carboni més accessible (més econòmica, més propera, apoderar i donar a conèixer les opcions saludables)
- Explicar la diferència entre un producte bio/eco i el que realment té menys petjada ecològica
- Campanya per fomentar el beure aigua de l'aixeta
- Tractar els joves com un subjecte actiu i no passiu

3. Recolzar i promoure l'agricultura urbana i el teixit agroecològic de la ciutat i protegir el parc agrari.

COM

Principals propostes

- Canviar la normativa perquè permeti comercialitzar productes produïts en els horts urbans i permeti la ramaderia a Barcelona
- Marcar un objectiu quantitatiu sobre proveïment alimentari de productes frescos d'origen metropolità (pex: 30% en 4 anys)
- Impulsar la ramaderia agroecològica extensiva a Barcelona i al territori metropolità

Altres propostes

- Protegir el parc agrari i les seves infraestructures associades i La Ponderosa com a última terra agrícola de Barcelona.
- Barcelona podria ser font de formació per facilitar que els pagesos vagin a les zones que s'estan despoblant.

QUI

- Cooperació de l'administració a escala d'Àrea Metropolitana i de país, i treball en xarxa amb municipis propers. Treballar amb tots els agents del sector alimentari (supermercats, distribuïdors...). Potenciar els vincles amb la pagesia, i garantir espais de decisió on es pugui remunerar la presència de la pagesia en els mateixos.

4. Disminuir la contribució del sistema alimentari al canvi climàtic

COM

Principals propostes

- Fer la distribució de productes alimentaris més eficient, per exemple creant centres de distribució i última milla
- Conceptualitzar i implantar una taxa de carboni que inclogui també l'impacte dels turistes en la petjada de carboni de l'alimentació.
- Desenvolupar una ordenança que reguli algunes pràctiques del sector alimentació en relació a la salut i temes de proximitat (pex, limitar posar restaurants de menjar ràpid prop de les escoles)

Altres propostes

- Capitalitat Mundial de l'Alimentació Sostenible al 2021
- Generar i potenciar espais comercials de proximitat
- Fer càlcul i un seguiment de la reducció d'emissions que suposa cada acció
- Dotar de recursos l'Ajuntament
- Promoure la transformació alimentària (obradors compartits per exemple).

QUI

Generalitat de Catalunya (per la taxa de carboni)

5. Reduir el malbaratament alimentari i donar els excedents a persones usuàries dels serveis socials

COM

Reduir un 20% el malbaratament alimentari en 4 anys

QUI

MÉS APORTACIONS

- Barreres: Tractat de lliure comerç
- Prohibir els transgènics
- Aplicar el principi de precaució i qui contamina paga (internalització de costos)
- Instaurar una assignatura de permacultura a les escoles. Barcelona podria ser font de formació i exportació de pagesos a les zones que s'estan despoblant.
- Invertir en terres fèrtils a altres països (apadrinar pobles)
- Reduir desplaçaments per portar poc pes (deliveroo...).
- Incidir en les persones novingudes que tenen establiments alimentaris
- Promoure la pesca artesanal i regenerativa.
- Treballar per a incidir en la reducció d'emissions de CO2 que es produeixen a la fase de producció dels aliments que arriben a Barcelona (millorar pràctiques agrícoles, protegir desgast de la terra, etc.)
- Recuperar i crear infraestructures hídriques
- Ordenança per a la prohibició i establiment de taxes i per a l'estimulació (ex: taxa de carboni per aliments quilomètrics)
- Facilitar (amb baixada de taxes i preu de lloguer, IBI, dels locals) d'iniciatives locals compromeses.
- Denunciar falses solucions tecnològiques (green washing).
- Treballar amb la comunicació
- Posar un valor en concret, una fita, al proveïment alimentari metropolità i català.